



EMBASSY OF THE UNITED STATES
KYIV, UKRAINE



СУДОВИЙ ПОРЯДОК ЗАХИСТУ ПРАВ: ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

“Здійснено в рамках проекту “Захист майнових прав людей поважного віку” за підтримки Фонду сприяння демократії Посольства США в Україні. Погляди авторів не обов'язково збігаються з офіційною позицією уряду США. / Supported by the Democracy Grants Program of the U.S. Embassy to Ukraine. The views of the authors do not necessarily reflect the official position of the U.S. Government.”

Одним з найдієвіших і найефективніших способів захисту своїх прав та інтересів є судовий порядок захисту. Незалежно від того, використовувались чи використовуються інші засоби захисту, особа може подати позов до суду.

Стаття 55 Конституції України гарантує кожному право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Перш ніж звернутися до суду ми повинні визначити чи не пройшов термін позовної давності. **Що ж таке позовна давність?**

Позовна давність – це строк для захисту права за позовом особи, право якої порушене. Іншими словами, це строк протягом якого особа, право якої порушено, може вимагати захисту чи примусового здійснення свого права через суд.

Сплив строку позовної давності є підставою для відмови в позові.

За загальним правилом, **це три роки**. Для окремих видів вимог законом може встановлюватися спеціальна позовна давність – **скорочена (один рік)** (наприклад, про стягнення неустойки (штрафу, пені); у зв'язку з недоліками проданого товару; про розірвання договору дарування; про оскарження дій виконавця заповіту та інші);

- **або більш тривала (п'ять чи десять років)** (застосовується у випадках, передбачених ЦКУ та іншими нормативно-правовими актами до окремих правовідносин, а також в разі домовленості та передбачення цивільно-правовим договором).

Перебіг позовної давності починається від дня, коли особа дізналася або могла дізнатися про порушення свого права або про особу, яка його порушила.

Відповідно до статті 19 Цивільного-процесуального кодексу України суди розглядають у порядку цивільного судочинства справи, що виникають з цивільних, земельних, трудових, сімейних, житлових та інших правовідносин, крім

справ, розгляд яких здійснюється в порядку іншого судочинства. А також вимоги щодо реєстрації майна та майнових прав, інших реєстраційних дій, якщо такі вимоги є похідними від спору щодо такого майна або майнових прав, якщо цей спір підлягає розгляду в місцевому загальному суді і переданий на його розгляд з такими вимогами.

СИСТЕМА СУДОУСТРОЮ

(Відповідно до Закону України "Про судоустрій та статус суддів")

МІСЦЕВІ СУДИ

- ▶ Місцевими загальними судами є окружні суди, які утворюються в одному або декількох районах чи районах у містах, або у місті, або у районі (районах) і місті (містах).
- ▶ Місцевими господарськими судами є окружні господарські суди
- ▶ Місцевими адміністративними судами є окружні адміністративні суди, а також інші суди, визначені процесуальним законом.

АПЕЛЯЦІЙНІ СУДИ

- ▶ Апеляційними судами з розгляду цивільних і кримінальних справ, а також справ про адміністративні правопорушення є апеляційні суди, які утворюються в апеляційних округах.
- ▶ Апеляційними судами з розгляду господарських справ, апеляційними судами з розгляду адміністративних справ є відповідно апеляційні господарські суди та апеляційні адміністративні суди, які утворюються у відповідних апеляційних округах.

ВЕРХОВНИЙ СУД

- ▶ Верховний Суд - найвищий суд у системі судоустрою України, який забезпечує сталість та єдність судової практики у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом.

Цивільні справи можуть розглядатися у різних провадженнях згідно Цивільного процесуального кодексу України:

▶ **ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ**

▶ **НАКАЗНЕ ПРОВАДЖЕННЯ**

▶ **ОКРЕМЕ ПРОВАДЖЕННЯ**

Наказне провадження — це самостійний і спрощений вид судового провадження у цивільному судочинстві при розгляді окремих категорій справ, у якому суддя в установлених законом випадках за заявою про видачу судового наказу особи, якій належить право вимоги, без судового засідання і виклику стягувача та боржника на основі доданих до заяви документів видає судовий наказ, який є особливою формою судового рішення.

Наказне провадження застосовується у разі якщо заявлено вимогу:

- ▶ про стягнення нарахованої, але не виплаченої заробітної плати;
- ▶ про компенсацію витрат на проведення розшуку відповідача, боржника, дитини або транспортних засобів боржника;
- ▶ про стягнення заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг, телекомунікаційних послуг, послуг телебачення та радіомовлення з урахуванням індексу інфляції та 3 відсотків річних;
- ▶ про стягнення аліментів у розмірі на одну дитину - однієї чверті, на двох дітей - однієї третини, на трьох і більше дітей - половини заробітку (доходу) платника аліментів, але не більше десяти прожиткових мінімумів на дитину відповідного віку на кожну дитину; та стягнення аліментів на дитину у твердій грошовій сумі в розмірі 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, якщо ця вимога не пов'язана із встановленням чи оспоруванням батьківства (материнства) та необхідністю залучення інших заінтересованих осіб;

- про повернення вартості товару неналежної якості, якщо є рішення суду, яке набрало законної сили, про встановлення факту продажу товару неналежної якості.

Окреме провадження - це вид неპозовного цивільного судочинства, в порядку якого розглядаються цивільні справи про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав, свобод та інтересів особи або створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав.

Суд розглядає в порядку окремого провадження справи про:

1. обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи;
2. надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності;
3. визнання фізичної особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою;
4. усиновлення;
5. встановлення фактів, що мають юридичне значення;
6. відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі;
7. передачу безхазяйної нерухомої речі у комунальну власність;
8. визнання спадщини відумерлою;
9. надання особі психіатричної допомоги в примусовому порядку;
10. примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу;
11. розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб.

Ці два провадження на відміну від позовного провадження, не передбачають розгляду спору і є спрощеним порядком розгляду вимог протягом скороченого терміну.

Позовне провадження – це вид провадження у цивільному процесі, у якому розглядається спір про право цивільне, тобто спір, який виникає з цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудових відносин.

Наявність спору про право цивільне визначає і іншу характерну рису цього провадження – участь у ньому двох сторін – позивача та відповідача. Позовне провадження є основним видом провадження, яке притаманне цивільному процесу з давніх часів.

Отже, для того щоб справа була розглянута в порядку позовного слід подати позовну заяву.

Позовна заява – це документ, що засвідчує звернення до суду за захистом порушеного права або законних інтересів особи, що охороняються законом.

Вимоги до оформлення форми і змісту позовної заяви визначається в ст. 175 ЦПК України.

Позовна заява має бути викладена в письмовій формі з обов'язковим зазначенням такої інформації:

1) найменування суду першої інстанції, до якого подається заява;

зазначення конкретного місцевого загального суду, який розглядатиме справу за правилами цивільного судочинства у першій інстанції

2) повне найменування (для юридичних осіб) або ім'я (прізвище, ім'я та по батькові - для фізичних осіб) сторін та інших учасників справи,

місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання чи перебування (для фізичних осіб), поштовий індекс, ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України (для юридичних осіб, зареєстрованих за законодавством України), а також реєстраційний номер облікової картки платника податків (для фізичних осіб) за його наявності або номер і серію паспорта для фізичних осіб - громадян України (якщо такі відомості по-

зивачу відомі), відомі номери засобів зв'язку, офіційної електронної адреси та адреси електронної пошти

3) зазначення ціни позову

якщо позов підлягає грошовій оцінці; обґрунтований розрахунок сум, що стягуються чи оспорується;

4) зміст позовних вимог

спосіб/способи захисту прав або інтересів, передбачений законом чи договором, або інший спосіб/способи захисту прав та інтересів, який не суперечить закону і який позивач просить суд визначити у рішенні; якщо позов подано до кількох відповідачів - зміст позовних вимог щодо кожного з них;

5) виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги зазначення доказів, що підтверджують вказані обставини

6) відомості про вжиття заходів досудового врегулювання спору

якщо такі проводилися, втому числі, якщо законом визначений обов'язковий досудовий порядок урегулювання спору;

7) відомості про вжиття заходів забезпечення доказів або позову до подання позовної заяви (якщо такі здійснювалися);

8) перелік документів та інших доказів, що додаються до заяви;

9) попередній (орієнтовний) розрахунок суми судових витрат, які позивач поніс і які очікує понести у зв'язку із розглядом справи;

10) підтвердження позивача про те, що ним не подано іншого позову (позовів) до цього ж відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав.

Якщо при оформленні позовної заяви особа не врахує якоїсь із вище перелічених вимог, суд своєю ухвалою, **залишить позовну заяву без руху**, вказавши на наявні недоліки, та **запропонує спосіб і строк їх усунення**, який не може перевищувати **десяти днів** з дня вручення ухвали про залишення позовної заяви без руху.

Якщо особа своєчасно виправить помилки, тоді вважатиметься, що вона подала позовну заяву тоді, коли заява вперше надійшла до суду.

При зверненні до суду у цивільній справі судовий збір слід сплатити в обов'язковому порядку, якщо позивач не звільнений від нього.

Маючи на руках рішення суду першої інстанції, сторони та інші особи, які беруть участь у справі, а також особи, які не брали участь у справі, якщо суд вирішив питання про їх права та обов'язки, мають право оскаржити в апеляційному порядку рішення суду першої інстанції повністю або частково.

Апеляційне оскарження – подання скарги до суду апеляційної інстанції на судові рішення суду першої інстанції з мотивів неправильного встановлення обставин у справі (питання факту) або неправильного застосування норм матеріального чи порушення норм процесуального права (питання права).

При оскарженні обов'язково потрібно дотримуватися строків подання апеляційної скарги, інакше рішення набере законної сили і право на його оскарження втратить силу. Якщо строки пропущені з поважних причин, одночасно зі скаргою слід подати клопотання про їх поновлення.

Апеляційна скарга на рішення суду подається **протягом тридцяти днів**, а на ухвалу суду - протягом **п'ятнадцяти днів** з дня його (її) проголошення.

Крім того, особа має також право подати касаційну скаргу, яка може бути подана **протягом тридцяти днів з дня проголошення рішення**.

Контакти організації:

м.Львів, вул.Промислова 50/52, каб.625 (6 пов)

тел. 097 86 41 345, 095 59 78 887

email: prawolviv@gmail.com

<https://www.facebook.com/SocietyLawLviv>